

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Сама ж Наталля Пятроўна кажа, што галоўная заслуга не яе: «Пра тое, што існавала такое ігрышча, мне расказала сваякроўка Соф'я Адольфаўна, якая згадвала, як цікава даўней у вёсцы праходзілі вечарынікі для моладзі. І мы абрадзілі спачатку вечарынікі з песнямі і танцамі, а потым наважыліся і на «ката». Асабіста мяне ўсцешвае, што ў абрадзе ўдзельнічае і старэйшае пакаленне, наш народны хор «Весялуха», і творчая моладзь, хай яе зараз нямнога, але яна ёсць, і гэта наша будучыня. Значыць, традыцыя не забываецца, а перадаецца».

...Раней гэты абрад праводзілі ў вялікай хаце, каб было вольна спяваць і танцаваць, але паступова колькасць удзельнікаў павялічылася, таму дзею перанеслі ў Дом культуры, дый тое, усе ахвотныя ледзь змяшчаюцца ў адным пакоі. «Нічога, — смяюцца, — галоўнае, нашаму кату месца хапае». «Кот», сабраны з булак (галава, тулава і лапы), сала (вушы), каўбасы (хвост) ды іншых элементаў — вусы з макаронаў, вочы з разынак, рот з морквы ці памідора — падвешваецца на тканым поясе пад столь насупраць чырвонага кута. Потым кожны па чарзе «пад'язджае» да ката верхам на вілках ці чапляе і стараецца адкусіць кавалачак, а іншыя ўдзельнікі смяцца і перашкаджаюць. Пры гэтым трэба гучна пра-

На спіне ў... печанага ката

«Што танчым? Па-рознаму: «Стукалку-грукалку», падэспань, кадрылю, «лысага», кравак, — пералічвае **мастацкі кіраўнік Дома культуры Сяргей ЯНКОўскі**. — Спяваем «Дробну драбніцу», «Была ў мяне курачка», «Паляцеў галуб», нашу мясцовую «Зялёнае лісце» ды іншыя народныя песні, ладзім гульні-знаёмства «падушачка», танец з дзеркачом, гульні ў «раменьчыкі», ды шмат чаго — кожны раз атрымліваецца крыху іначай, чым папярэдні».

Чаму наогул кот? Пераемнікі традыцыі тлумачаць: «Кот — ахоўнік шлюбу, сімвал сямейнага шчасця і дабрабыту, урадлівасці і пладавітасці. Таму гуляць у яго могуць як маладыя хлопцы і дзяўча-

ларусі цікавасць да яго значна вырасла. «Вы гатовыя, калі што, да наплыву турыстаў? — пытаемся ў скірмантаўцаў. — Гасцям мы заўжды рады: калі трапяць акурат на «ката», на Піліпаўку ці ў студзені на Каляды, можна ўбачыць абрад на свае вочы, калі прыедуць у іншы час — усё адно зможам расказаць і паказаць, бо ў Доме культуры сабрана вялікая фотавайстаўка за розныя гады, ёсць добры фільм».

Для шырокай публікі «ката» ўпершыню паказалі ў сярэдзіне 80-х — у праграме «Запрашаем на вячоркі», якая некалі ішла на айчынным тэлебачанні. Архіўны запіс на касеце, кажуць, недзе захаваўся дагэтуль.

Сёлета ж саўдзельнікамі і назіральнікамі абраду сталі не толькі журналісты «Звязды», але і калегі-тэлевізійнікі з «Беларусь 3» — у студзені наступнага года пра скірмантаўскага «ката» расказа выпуск праграмы «Жывая культура», вядучая якой Кацярына Ваданосава прызналася, што ўпершыню ў жыцці далучылася да выпечкі ката: «Цеста сама мясіла, таму якасць гарантую: кот смачны!».

Пад песні і танцы, гульні і жарты некалькі гадзін пралятаюць незаўважна. «Ката» ўдалося адкусіць, абрад завяршаецца, і вядучая-Свашка Наталля Юшкевіч раздае ўсім па кавалачку, ды не проста так, а з пажаданнямі: скажам, «вушкі — каб муж не хадзіў да падружкі», «лапы — каб мужык быў ля хаты», але найчасцей усе просяць «дайце мне каціны хвост, бо ўжо хутка пост!».

маўляць: «Ад парога да кута еду на лысага ката!» Хто не спраўляецца з задачай, выконвае «фант» — спявае прыпеўкі, альбо «ходзіць пеўнем вакол курыцы», альбо, калі гэта маладая дзяўчына, становіцца на табурэтку ды крычыць: «Мама, рыхтуй падушкі — замуж хачу!» Самыя рызыкоўныя кабеты пагаджаюцца на «габляванне». Гуляць можна доўга, але калі ўжо ўсе сталіліся, даюць умоўны знак — музыканты выконваюць песню «Час дадому, час...».

Абрад, дарэчы, разлічаны выключна на дарослых, бо і застолле, і некаторыя народныя гульні ды жарты разлічаны строга на «18+». Але каб пазнаёміць дзяцей з традыцыяй, некалькі разоў арганізатары рабілі для вучняў 3—4 класаў салодкі варыянт печанага «ката» — з зефірнымі вушкамі, яблыкамі і мармеладам, а таксама паказалі простыя гульні і танцы — асабліва папулярным у дзятвы аказаўся «раменьчык».

«Кананічны» рэцэпт ката нязменны: 1 кг мукі, 450 мл малака, 40 г дражджэй, 2 яйкі, 2 сталовыя лыжкі цукру, чайная лыжка солі, крыху (каля 50 г) маргарыну ці масла. Калі цеста падыхдзе ў цёплым месцы, яго трэба абмаць і даць падрасці яшчэ, потым пакачаць як след на стале, зліпаць галаву, тулава, лапкі, на бляху — і ў печку. Пакуль гаспадар яго дастае і збірае фігуру на шпакі, госці распяваюцца, гуляюць ды танцуюць.

ты, так і ўжо замужнія і жанатыя, сталыя людзі — хіба каму не хочацца, каб усё пладзіла ды радзіла і ў доме, і на агародзе? Наш кот — руды, бы сонейка, ён клапоціцца пра людзей, і чорнага ката, які сімвалізуе няшчасце, ён не любіць і праганяе прэч, каб нікому не шкодзіў і пары не разбіваў». Летась скірмантаўскі кот пацвердзіў сваю славу і «звёў» яшчэ адну пару — Аляксандру і Дзмітрыя; маладыя людзі пазнаёміліся менавіта на свяце і вырашылі быць разам, а сёлета зноў прыйшлі — па новую порцыю сямейнага шчасця.

Пасля ўнясення абраду ў спіс нема-тэрыяльнай культурнай спадчыны Бе-

Паколькі па кавалачку печыва ў абавязковым парадку дастаецца ўсім прысутным, засведчым і мы: скірмантаўскі «кот» — смачны! А людзі, якія захоўваюць гэты абрад, — гасцінныя, актыўныя, жыццярадасныя, далікатныя, творчыя і дасціпныя. Здаецца, у аграгарадку пад Дзяржынскам жыве і не кот зусім, а нейкі дух-ахоўнік, які дае людзям зарад бадзёрасці перад доўгай зімой і налета абяцае вярнуцца.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Больш фота і відэа з абраду глядзіце на нашым сайце www.zviazda.by

Надвор'е

КРЫХУ СНЕГУ СА СКАНДЫНАВІІ

Спачатку дзень цяпла,
а потым усё — зіма

Сёння сіноптыкі абяцаюць самы цёплы дзень на гэтым тыдні. Максімальная тэмпература паветра будзе дасягаць у заходніх раёнах нашай краіны 8 градусаў з плюсам. Але анамальнае цяпло не пратрымаецца доўга. Ужо на выхадныя да нас зноў завітае не зусім спрыяльнае надвор'е з поўначы нашага кантынента, паведамлілі спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра па гідраметэаралогіі, кантролі радыеактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды.

У апошні дзень восені з акваторыі Балтыйскага мора на тэрыторыю нашай краіны чакаецца перамяшчэнне маляактыўных фронтальных раздзелаў, услед за якімі пачнуць паступаць прахалодныя паветраныя масы паўночных шырот. Чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. На большай частцы тэрыторыі краіны — невялікія кароткачасовыя ападкі ў выглядзе дажджу, які будзе пераходзіць у мокрый снег. Уначы і раніцай у асобных раёнах туман, слабы галалёд. Вечер заходні ўмераны, месцамі парывісты. Тэмпература паветра на працягу сутак ад мінус 1 градуса да плюс 5.

Першага снежня, як па замове зімы, зноў пахаладае. У гэты дзень наша тэрыторыя будзе знаходзіцца пад уплывам халодных няўстойлівых паветраных мас, якія паступаюць са Скандынавіі. Будзе воблачнае з праясненнямі надвор'е. У асобных раёнах краіны невялікі кароткачасовы снег. На некаторых участках дарог галалёдзіца. Вечер паўночна-заходні, заходні ўмераны, уначы парывісты. Тэмпература паветра ўначы будзе стабільна халодная: мінус 2 — мінус 6 градусаў, удзень трохі пацяплее, чакаецца ад мінус 4 градусаў да плюс 2 градусаў. На фоне паніжэння тэмпературы на дарогах будзе слізка.

Паводле папярэдніх прагнозаў айчынных сіноптыкаў, у панядзелак і аўторак, 2 і 3 снежня, месцамі па краіне чакаецца кароткачасовы снег, на асобных участках дарог — галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы будзе 1—7 марозу, пры праясненнях — да мінус 9 градусаў. Тэмпература ўдзень складзе ад мінус 4 да 2 градусаў з плюсам.

Сяргей КУРКАЧ.

Факт

ПРЫЗ ДЛЯ БАЛЕЛЬШЧЫКА

Пад канец футбольнага сезона гродзенец
выйграў аўтамабіль

Такі розыгрыш у Гродне адбыўся ўпершыню. Ключы ад новага «Рэно-Логан» сям'і Івановых з Гродна ўручылі прадстаўнікі футбольнага клуба «Нёман» сумесна з кіраўніцтвам Цэнтральнага спартыўнага комплекса.

Можна сказаць, што ўзнагарода за службу. Балельшчык Сяргей Іваноў набыў абанемент на ўсе гульні сезона. Ён актыўна прапагандуе спорт, з'яўляецца пастаянным балельшчыкам гродзенскай каманды, наведвае ўсе матчы як футбольнага, так і хакейнага клубаў. Саперніцтва ў конкурсе было даволі жорсткае, у розыгрышы ўзяло ўдзел больш за тысячу аматараў футбола. А вось пашанцавала далёка не ўсім.

У сям'і Івановых падарунку вельмі рады, бо іх старому аўтамабілю ўжо 23 гады. Сям'я шукала магчымасць набыць новую машыну. Дарэчы, на матчы сваёй любімай каманды Сяргей Іваноў ходзіць з дачкой на працягу дзевяці гадоў, з той пары, як Івановы пераехалі ў Гродна са Шчучына.

Як паведамлілі ў прэс-цэнтры футбольнага клуба «Нёман», такі падарунак для балельшчыкаў падрыхтаваны ўпершыню. Кожны ўдзельнік конкурсу паўгода таму запўніў анкету, сярод якіх і адбыўся розыгрыш. Згодна з умовамі, на галоўны прыз было выдаткавана 18 тысяч рублёў.

Што датычыцца самой каманды, то сёлетні сезон для яе — не самы ўдалы. У параўнанні з мінулымі годам клуб здаў пазіцыі і цяпер займае 8-е месца сярод 16 камандаў вышэйшай лігі.

Маргарыта УШКЕВІЧ,
фота Hrodna Live.